

İLİM ADAMI OLARAK RUHİ ÖZCAN

İlim Adamı nasıl olmalıdır? diye bir bahis açacak olsak, cevâben çok şey söylenebilir. Bunlardan bâzılar münâkaşa götürse bile bâzılarında ittifâk ederiz. Mutâbık kalacağımız vasıflardan biri, her halde, ilim adamının "ruh disiplini" olacaktır. Yâni, yaşayışını, hayatî faaliyetlerini, şuurla tesbîit ettiği belli kaidelere göre yönlendirmek ve bundan tâviz vermemek. Bu, zamanın kullanımı, zevk alınan veya alınmayan şeylerde, yemede, içmede, uykuda veya istirahatte, kısacası, her şeyde kendini gösterir. Herkes rastgele gün ve saatler de alışveriş, ziyâret veya dinlenme için çıkarken ruh disiplini olan kimse, bu çeşit irâdî davranışları belli gün ve muayyen saatlerde ve hattâ tâyin edilen müddet içinde yapar. Öteki, aklına estikçe, imkân ve fırsat buldukça yiyip içerken beriki, yemek saati dışında hiç bir şeye kesinlikle yer vermez. Evvelkinin "zaman" diye bir meselesi yokken, ikincinin en mühim dâvası "zamanı değerlendirmek"tir ve bu, nazarında devâsadır.

Ruh disiplinin ehemmiyeti her yerde, her zaman kabul edilmiştir. Doğu'da, Batı'da, medeniyet kurulan her yerde. Zira, ilmin, ilim adamlığının, eserin, san'atın, terakkî ve zaferin evvel şartı budur. Ruh disiplini olmadan, ne dünyada ne de âhirette kurtuluş yoktur.

Onsuz yüce makamlar, tantanalı ünvanlar, çok tatlı taltifler olsa bile, gerçek büyüklük, zerre kadar liyakat yoktur, alana da yazık, verene de.

Ne var ki, bu gerçek insanlık, bu terakkî iksiri, bir simyadır; ehemmiyet nisbetinde mevcudiyeti nâdirdir. Bu, bir haldir, parayla satın alınamaz, hâricî zorla kazandırılmaz. Onun için hasbî aşk, demir irâde, yorulmaz gayret lâzımdır.

Sözü uzatmayalım, Rahmetli meslektaşım **Ruhi Özcan**, tanıdığım muhitte, yukarıda belirtmeye çalıştığım ruh disiplini'ne azami ölçüde muvaffak olmuş nâdir kimselerden biri idi. Kendisiyle tanıştığım 1973'lerden beri, boş vakit geçirdiğini, gündemi, gâyesi olmayan bir ziyârette bulunduğunu hatırlamam. Karşılaşmalarımızda az ve öz konuşur, sorulunca cevap verir, onun dışında susmayı tercih ederdi.

Gayret ve liyâkate inandığını ve fiilen de tatbik ettiği için hile, hurda, tezvîr nedir bilmezdi, onlara tenezzül etmezdi.

İslamî kaynakları ve birçok dinî konuları etraflı bilir, delillî, hüccetli konuşurdu. Çevresinin, bilgisi hususunda itimadı vardı; kendisine zaman zaman mürâcaat edilirdi. Selefe, islam ülemasının an'anesine bağlı ve hürmetkârı. Dinî mevzularda umumî ceahâletin fazlalığı sebebiyle biraz birşeyler bilince -benim de kanadım var mantığından hareketle, cirmine tavus zanneden sinek misali- kendini "müçtehid" görmenin ötesinde, Ashâb-ı gûzin'e, eimme-i müçtehidin'e (radyallahu anhüm ecmain) dil uzatmanın moda hâline geldiği zamanımızda, **Ruhi Özcan**'ın eslâfa olan saygısı, onlar anılırken alışkanlık halin-

deki hürmet tavrı, mümtaz yönlerinden biri olarak belirtmeye değer. Sözelimi, **İbn-i Abidin**'e olan güven ve hürmeti, -küfürlerine dâir fetvası sebebiyle-şilerin imanı konusunda onu ihtiyata sevkederdi.

Her hususta kanaatlerini açık söyler, başkaları nasıl değerlendirir endişesiyle eğip bükmezdi. Yanıldığı meselede ikna edici açıklama karşısında direnmez, hakkı teslim ederdi. Bu cümleden olarak, sonradan çıkma ve henüz tedkik şümûlüne giren mesâilin neler olduğu münâkaşasını bile bitirememiş, kesin bir tarifi bile yapılamamış, bâzı modern disiplinleri, -birçoklarının şimşeklerini çekebilecek bir üslubla- "fasarya" diye tavsif ettiğine bizzat şahid olmuştum. Ancak, askerliği sırasında, değişik muhitlerden gelen, farklı kültür ve düşüncede kimselerle karşılaşır, çeşitli meseleler üzerine münâkaşa ve mübâhaseler yapılır, bunlara katılır. Bir kısım meselelerde kendisi gibi düşünen arkadaşlarından yeni disiplinleri iyi bilenlerin, münâkaşa ettikleri muhâlifler üzerinde daha başarılı, daha müessir ve ikna edici olduklarını görür. Böylece eski kanaatinde yanıldığını anlar ve hatasını kabul eder. Askerlik dönüşü, "Bu mevzuların lüzûmuna, faydasına inandım" demişti.

Kanaatlerine olan samimi bağlılığın bir tezahürü de İMAT sistemidir. Arapça menşeli kelimeleri, yeni harflerle yazarken Türkiye ilmi çevrelerinde raslanan anarşiyi görüyor, bunun, Batılılarca -kendi dil mantıklarına göre uyguladıkları transkripsiyon sisteminin taklid yoluyla bizde de benimsenmesinden ileri geldiğini söylüyordu. O, kendi daktilo sistemimizle, müşkilat çekilmeden uygulanabilecek bir sistem geliştirmenin gereğine inanıyordu: Sonunda sistemi kurdu ve (İMAT) İLMİ-MİLLİ VE AMELİ TRANSKRİPSİYON İMLÂSİ adını taşıyan tek formalık bir broşür hâlinde neşretti. Bütün fakültemiz mensuplarına birer adet hediye etti. Benim nüshanın üzerinde, imzasına kadar her şeyi klişeyle basılmış olarak: "Müellifinin hediyesidir 5 Temmuz 1977 imza Ruhi Özcan" notu var.

İMAT, ilmi çevrelerce benimsenmemiş olsa da, Merhum'un inancına bağlılığını, bu husustaki azmini göstermesi bakımından zikre şayan buluyoruz. Onun, kanaatlerindeki açıklık ve güvenine, -yüksek tahsilini yurt dışında yapmış olmaktan ileri gelen- Türkiye'nin bazı gerçeklerini yeterince bilmemesi inzıam edince, son yıllarını fazlaca meşgul ederek, ilmi çalışmalarını frenliyen bir kısım vak'alar, dâvalar ve yanlış anlamalar hâsil olacaktır.

Söz konusu yanlış anlamalar, **Ruhi Özcan** hakkında bir kısım polemiklere sebep olmuştur. Bâzılarını aydınlatıcı mahiyette bir hâtrâmı burada kaydetmek isterim: Sen 1979. Anarşinin sınıflara kadar girdiği, hocaların huzurunda talebelerin slogan sıkıp siyâsî münâkaşasına kavgalar yaptıkları bir dönem. Talebelerin bir münâkaşasına şahid oluyorum: Türkiye Daru'l-Harbidir... Değildir. Benden de kanaatim soruluyor. Türkiye'nin dâru'l-harp olduğuna dair işittikleriniz, kaynağı belli olmayan bir

şâyiadır... Kimden işittiniz, hangi kitaptan okudunuz...? Delile dayanın, dedikodulara itibar etmeyin, kaynak getirin, görelim" dedim.

Cevap yok.

İsrarla "kaynak getirin" dedim. Yine cevap yok.

Bir müddet sonra, talebelerden biri, hususî surette yaklaşarak: "Türkiye'nin dâru'l-harp olduğunu Ruhi hocamızı söylemiş..." dedi.

-Ben niye işitmedim bunu? dayanağı ne olabilir?... diye cevap verdim.

O sırada Ruhi Bey İngiltere'de idi.

Aylar sonra döndü. Kendisine bu mevzuyu açtım: "Türkiye dâru'l harptir, değildir münâkaşası yapılıyor, bu konuda ne düşünüyorsunuz?" dedim. Cevabı âynen şu oldu:

- Hayır İbrahim Efendi! (efendi kelimesini çok kullanırdı ve bu sebeble Ruhi Efendi derdik kendisine). Bunu söyleyemeyiz. Söyliyenler ikna edici delil getiremezler".

Ruhi, Konya Selçuk Üniversitesi İlahiyât Fakültesinde İslam Hukuku dalında ilan edilen doçentlik kadrosuna müracaat etti. Talebinin müsbet şekilde değerlendirileceği kanaati hâkimdi. Çünkü, fevkalâde kabark bir (arapça , türkçe tercüme, te'lif, makâle, kitap) yayınlar dosyası sunmuştu ve akademik ağırlığa göre değerlendirme yapması gereken bir yere, üniversiteye müracaat etmişti.

Netice, inanılmayacak kadar şaşırtıcı oldu: Ruhi mercuhdu.

Bilâhare, bir vesile ile karşılaştığımız bir yetkiliye hayretimizi ifâde edip, Ruhi'nin alınmayışının sebebini sordum. Tarihî bir cevap aldım. İleride, -başörtüsü, irtica gibi sahte meseleleri değil Türkiye niye kalkınmıyor, niye beynelmîl sâhada tanınan, eser veren adam yetişmiyor, nobel armağanı alamıyor.. nasi oluyor da birçok mühim mevkileri, -yeteneğimiz hususunda yabancıları yanlış hüküm vermeye, insanımızı da aşağılık kompleksine atıp inkisâr-ı hayâle uğramaya sevkedecek derecede-kapasitesiz insanlar işgal etmektedir?, maddî ve mânevî terakkimize asıl mâniler nelerdir, köstek olanlar kimlerdir, kullandıkları araçlar nelerdir, ezeli menfaatlerimizi dış çöçkarlara peşkeş çekmede kimler bilerek, bilmeyerek ma-

şalık etmişler, ne gibi vâsıtalar kullanmışlar?... gibi bu milletin gerçek meselelerini araştırıcaklara yardımcı olmak için üç kelimelelik bu kilit cümleyi kaydediyorum: "Hakkında Hümeynici deniyor!"

Birden tepeme kaynar su döküldü, hayalimde şimşekler çaktı, zihnime Ali Baba Ve Kırk Haramiler yıldırım düştü. Demek "Açıl susam açıl" masal değil, hakikatmiş, devletin, servetin ve makamların kapılarını açan veya açılmaz şekilde kapatan sihirli kelimeler varmış! Ve hem de zamanımızda saltanataymış.

Ne mutlu o kelimeleri kullanabilenlere!
Veyl o kelimelerin hüşmine uğrayanlara!

Bir diyar ki, kelimeler sanayiinin mahsulât ve servetle güçlenmek, müzevverlerin sırtına basarak yükselme esastır, gerisini tahmin zor değil: Elvedâ!

Başta ilim ve terakki, sonsuz şeye elvedâ!

Gayrete,

Kabiliyete,

Kabiliyet sâhibine,

Alın terine,

Esere,

Üniversiteye

Ve hattâ memleketle elvedâ!

Ruhi Özcan Türkiye'ye elveda etmişti. Suudi Arabistan'da iş bulmuş, oraya gitmişti.

1986 Eylül'ünde, Hacc dönüşü, Gaziantep'te -gecikerek- muttali oluyoruz.: Ruhi, bir trafik kazası sonucu dün yaya da elveda etmişti.

İslamın bir çok ulvî yönlerini tanıyanlarımız, kişileri ve dolayısıyla cemiyetleri yüceltecek, terakki ve kurtuluşa götürecektir ezeli hakikatlarını teorik olarak bilenlerimiz eksik değildir. Ancak, bunları azami nisbette nefsinde fiile geçirmiş, gençliğimize müşahhas örnekler yaşanan sahneler halinde sunanımız nâdirdir. Ruhi Özcan bu nâdir örneklerden biri idi.

Ruhu şâd olsun!

Doç. Dr. İbrahim CANAN
Atatürk Ü. İlahiyat Fak. Öğr. Üyesi

BİR İSLÂM HUKUKÇUSU OLARAK

RUHİ ÖZCAN

Mukaddes diyarı ziyaretten dönüyorduk. Hem üzerimize farz olan bir vecibenin edasından sonra sağ ve salimen yurda girişin, dönüşün sevincini (hem de vâki yolculuğun bir değerlendirmesini mesâî arkadaşım, hadis öğretim üyesi İbrahim Canan ile birlikte yaparken) yaşarken öbür tarafta da eşlerimiz telefonda geride bıraktıkları küçük çocuklarının seslerini duyma neşesi ve değerlendirmesi içerisindeyken yolumuz Gaziantep'e kadar gelmişti. Yurtta ne olmuş ne bitmiş merakıyla birkaç gazete aldık. Karıştırırken

aynı sayfada bir ölümle ilgili birkaç kişi ve kurumun taziyet, başsağlığı ilânları gözümü ilişti. İlk anda gözümüne inanamadım, tekrar okudum ve neye uğradığımı şaşırardım. Arkadaşım İ.Canan'a gazeteyi uzatırken halime bakıp bir şey mi var dedi. Kendisine al bak oku ne var anlarsın diyebildim.

Bu üzüntülü olay kısa zamanda eşlerimiz ve refiklerimiz üzerinde de bir hayli etkili oldu ve hepimiz neye uğradığımızı şaşırдық. Aneak bir Fatiha ithaf ede-